

Redacteur ESB
g.werner@sdu.nl

Schoon schip

Voor vissers zijn het onrustige tijden. De NMA beboette de Nederlandse garnalenvisserij onlangs met een miljoenenclaim voor verboden prijsafspraken met collega-vissers uit Duitsland en Denemarken. Intussen zijn vissers dit voorjaar collectief in staking gegaan, omdat de verkoopprijzen nu juist extreem laag liggen en brandstofkosten extreem hoog. Hoge olieprijs spelen uiteraard ook vissers in de andere EU-lidstaten parten, waar “sommige zich zelfs genooddacht zien hun activiteiten te stoppen” (Europees Parlement, 2011). Het Europees Parlement pleit daarom voor een tijdelijke verdubbeling van het maximum steunbedrag per vissersbedrijf naar zestigduizend euro. Daarnaast biedt het de Europese Commissie de schone taak om een plan op te stellen om energieverbruik in de visserijsector te verminderen en nieuwe investeringen in energiezuinige technologieën te stimuleren, zodat de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen afneemt. Doorgaans leidt het stimuleren van innovatie en efficiëntie tot meer winstgevendheid van een sector, maar omdat vissen van nature schaars zijn geldt dit niet voor de voorgestelde maatregelen. Vissers zijn geneigd steeds meer te vissen voor inkomensbehoud, terwijl het voortplantingstempo van vissen niet een-op-een meebeweegt. Doordat vissers meer vis vangen dan er op natuurlijke wijze bijkomt, is er sprake van overbevissing en verdwijnen er vissoorten. Dat de markt niet in staat is visbestanden te behouden terwijl het vissersbestaan er wel bij gebaat is, is de inefficiënte situatie die zich voordoet als er meerdere partijen putten uit een gemeenschappelijke bron: de *tragedy of the commons*. De opbrengsten van vis gaan volledig naar de visser maar de kosten door uitputting worden verdeeld over alle (toekomstige) vissers, met overbevissing als tragisch resultaat. Als de overheid dan toch de levensvatbaarheid van de visserij wil vergroten, dan is deze hardnekkige marktinefficiëntie het belangrijkste motief. De subsidies die het Europees Parlement

voorschrijft zijn een gebruikelijk instrument om bij te sturen voor marktfalen. De populairste subsidievariant vergroot de viscapaciteit van schepen, waarbij de overheid de sector ondersteunt met investeringen in energiezuinigheid of in modernisering van de schepen; precies de vorm die het Europees Parlement nastreeft. Een groep ecologen zag in de populariteit van dergelijke subsidies aanleiding om de invloed ervan op de activiteiten en winstgevendheid van vissers op de Noordzee te analyseren over de afgelopen twintig jaar (Heymans *et al.*, 2011). Zij concluderen dat vissers weliswaar actiever werden vanwege de afgenomen kosten maar dat uiteindelijk de winstgevendheid van de visserijsector toch afnam. De cruciale factor in het verhaal bleek opnieuw het uitputtende karakter van vis als natuurlijk kapitaal: door de grotere vangstcapaciteit van de visserij namen de vishoeveelheden in zee af waardoor er voor vissers minder te vangen was.

De subsidies die het Europees Parlement de vissers toewenst, leiden dus eerder tot verslechtering dan verbetering van het toekomstperspectief voor de visserij. Ze versnellen de vicieuze cirkel waarin vissers meer inkomsten willen vergaren door meer te gaan vissen, waardoor er minder te vissen valt en vissers meer inkomsten willen vergaren. Wat vissers eigenlijk nodig hebben is meer vis in de zee, en die zwemt er mede door de capaciteitsverhogende subsidies steeds minder rond. Een subsidievorm die veel beter uitpakt is het vergroten van het aanbod door kweek of duurzaam beheer, zoals ook resultaten van nieuw visserijbeleid voor de Waddenzee laten zien. Mosselzaadvissers op de Waddenzee zagen hun vangsten jarenlang kelderen, maar geholpen door aanbodsvergroterend subsidiebeleid volgde een opmerkelijke ommekeer. Installaties voor het kweken en duurzaam beheren van mosselzaad droegen bij aan het invangen van negen miljoen kilo gekweekt mosselzaad, maar liefst een kwart van de totale vangst op de Waddenzee. Beter dan vissers nu meer mogelijkheden te geven, kan de overheid natuurlijke hulpbronnen beschermen. Geen leuk nieuws voor sommige vissers, maar de een zijn gemis is de ander zijn vis.

Het ESB dossier over economie en natuur dat tegelijk met deze ESB verschijnt, behandelt de rol van overheid en ondernemers in het omgaan met natuur als schaars goed. Wie wil begrijpen hoe economie en natuur elkaar beïnvloeden, vindt hierin de ideale informatiebron.

LITERATUUR

Europees Parlement (2011) *EP wil steun vissers vanwege hoge olieprijs*. Persbericht op www.europarl.europa.eu, 12 mei.
Heymans, J.J., S. Mackinson, U.R. Sumaila, A. Dijk en A. Little (2011) *The impact of subsidies on the ecological sustainability and future profits from North Sea fisheries*. *PLoS ONE*, 6(5).